

KULTTUURI

Suomalaiset sen sijaan suhtautuvat taustaansa poikkeuksellisella vakavuudella ja kaipuullakin.

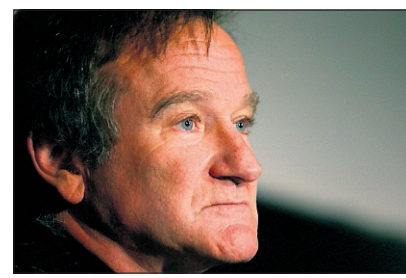
Kanadalainen ohjaaja Matthew Anderson

SEINÄJOKI: Tero Hautamäki (esimies) 06 247 7586, Anne Puumala 06 247 7585 • VAASA: Laura Krohn 06 247 7587 • kulttuuri@ilkka.fi

Robin Williamsin tuhkat siroteltiin veteen

LOS ANGELES Pari viikkoa sitten kuolleen näyttelijän ja koomikon Robin Williamsin tuhkat siroteltiin veteen San Franciscossa lahteen Marin piirikunnassa, kertoivat amerikkalaisviestimet torstaina. Viihdesivusto Radar Onlinein julkaiseman kuolintodistuksen mukaan

Williamsin ruumis poltettiin päivä sen jälkeen, kun hänen avustajansa löysi hänet kotoaan kuoleena Marin piirikunnassa. Williamsin epäillään tehneen itsemurhan. Leski Susan Schneider kertoi Williamsin kuoleman jälkeen, että näyttelijä sairasti masennusta ja Parkinsonin tautia.

Passi voi paljastaa oikean syyllisen

KIRJA

Virpi Hämeen-Anttila: *Yön sydän on jäätä*. 349 sivua. Otava, 2014.

Sisäministeriön virkamies Karl Axel Björk, tuttavallisesti Kalle, elää kahden maailman elämää. Päivällä sivistynyt virkamies, piimeän tullen lain toiselle puolen päätyneiden etsijä. Hän avustaa lapsuudenystävänsä, ylikonstaapeli Martti Ekmanian henkrikosten selvittämisessä. Björk on henkilönä originelli hienostelijä, Ekman suoratuottinen ylikonstaapeli.

Kirjailija Virpi Hämeen-Anttila on Björkin ja Ekmanin syntyyntä. Hänen teoksensa *Yön sydän on jäätä* raottaa kansallista historiaamme taakse katsoen. Teos avaa dekkarisarjan, jonka ensimmäinen osa ajoittuu vuoteen 1921.

Vuoden 1918 tapahtumien jälkeen otot ovat levottomat. Kuolema on painanut jälkensä nuoren valtion sisikuntaan. Kieltolaki on astunut voimaan 1919 ja se kestävä kauan, vuoteen 1932 asti. Yhteiskunnassa on monenlaisia jännitteitä, jotka tunkeutuvat ihmisten arkeen ja juhlaan.

Helsingissä on tapahtunut murha. Kaupunkilaisten juomasäiliöstä Vesilinnasta löytyy kuollut mies. Virkavallan tehtävänä on selvittää valkoisten "Valveljien" osuus veritekoon. Pidätettykin on löydetty. Hän on köyhä työmies, joka saa kantakseen syyllisyyden taakan.

nenlaisia ihmiskerrostomia. Köyhyyden hajut hallitsevat laita-kaupunkia, vauraisten saleissa puhutaan ruotsia ja juodaan sivistyneesti maljoja. Yömaajojen asukkaat kamppailevat hengissä selviämistä, venäläisillä on omat tietovuotajansa. Kaupunki elää, mutta sen asukkaat eivät tunne toisiaan.

Gorillat ja kauppatiehet eivät viihdy yhdessä.

349-sivuinen teos ojentuu dekkariksi, mutta vain hetimitään. Vaikka tarinaan sisältyvät niin poliittiset, kulttuuriset kuin monet sosiaaliset ulottuvuudet, on se kokonaisuudessaan kuin haarautuvien polkujen puutarha.

Virpi Hämeen-Anttila kuljettaa lukijan aikamatkalle Helsinkiin. Hän tekee sen antaumuksella ja intohimoisesti, pääkaupunkimiehen menneisyyttä avaten ja tulevaa raottaen. Hän on puhaltanut hengen yli puoleen sataan henkilöön.

Heillä kaikilla on paikkansa ja tehtävänsä menneen ajan tulkeina, mutta myös ihmisinä, joiden kanssa me elämme.

Yllättäen *Yön sydän on jäätä* muistuttaa Thomas Mannin tai Robert Musilin teoksia. Kulttuurien kerrostumiin kannattaa kaivautua niin kotimaassa kuin maailmalla.

Björk on lukenut Schopenhauerinsa, mutta myös Epikuroksen: Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas. Syö, juo, leiki, kuoleman jälkeen ei ole nautintoa.

MAILA-KATRIINA TUOMINEN

Terhi Miikki-Broersma on yksi kanadalaisella dokumentilla esiintyvistä suomalaisista. Musiikki on hänelle yhteys suomalaisiin juuriin. KUVA: MATTHEW ANDERSON, KUVANKAAPPAUS ELOKUVASTA UNDER THE NORTH STAR

Suru kadonneesta Suomesta

Matthew Anderson teki dokumentissaan pyhiinvaellusmatkan Suomeen, jota ei enää ole

MARI TIENSUU

ILKKA Kuka olen? Mistä identiteettiäni koostuu? Olenko tehnyt oikeita valintoja elämässäni? Mitä jätän tähän maailmaan?

Nämä kysymykset nousevat vanhenevan ihmisen mieleen. Erityisen vahvoina ne ovat ulkosuomalaisten ajatuksissa. Heistä monen taakkana ovat mainittujen lisäksi seuraavat kysymykset: Teinkö oikean valinnan, kun lähdin Suomesta? Voisinko vielä palata?

Montrealilainen ohjaaja Matthew Anderson on kiinnostunut näistä ulkosuomalaisten pohtimista kysymyksistä siinä määrin, että hän teki aiheesta dokumentin nimeltään *Under the North Star*, Pohjantähden alla.

Suomalainen identiteettipohdinta eroaa kanadalaisesta. Kanadassa kaikkien juuret ovat jossain muualla: siksi täällä on totuttu hybridisiin identiteetteihin, eli identiteetteihin, jotka perustuvat monien taustojen yhdistymiseen.

Suomalaiset sen sijaan suhtautuvat taustaansa poikkeuksellisella vakavuudella ja kaipuullakin.

Anderson kuvasi dokumenttinsa elokuussa 2013 Suomessa. Hän matkusti ympäri Suomea kanadansuomalaisen kuoron kanssa. Suomi-Konferens-

Montrealilainen ohjaaja Matthew Anderson oli toukokuussa Kanadan Thunder Bayssa kertomassa edellisestä dokumentistaan, *Something Grandista*. KUVA: MARI TIENSUU

sin kuoro on koottu eri puolilla laajaa Kanadaa asuvista suomalaisista. Suomen kiertue toi heidät myös Alajärvelle, Vaasaan ja Alahärmään.

Monelle tuo matka tuntui merkittävänä pyhiinvaellusmatkaksi. Kaupungeista he eivät välittäneet. Niiden sijaan he kokivat syvää onnellisuutta maaseudulla, suomalaisen luonnon lähellä.

Andersonille matka oli ensimmäinen Suomeen. Hän oli muovanut maasta mielessään tietynlaisen kuvan. Todellisuus yllätti hänet, sillä maisemat olivat kauniimmat kuin hän osasi aavistaa.

Eräs haastattelemani ihmisistä sanoi, että suomalainen maisema on hänessä. Kun hän katsoo hyvin samalta näyttävää

kanadalaisista maisemia, tuntuu se hänelle vieraalta vielä vuosikymmenienkin jälkeen.

Dokumenttiin haastattelemani suomalaiset eivät ole tyhmiä: he ymmärtävät, että sitä Suomea, jossa he kasvoivat, ei ole enää olemassa. Suomi on muuttunut ja he ovat muuttuneet. Siksi heidän on mahdo-

Under the North Star -dokumentti

Dokumentin nimi on suomeksi käännettynä Pohjantähden alla.

Kertoo ulkosuomalaisista, jotka asuvat nyt Pohjois-Amerikassa saman Pohjantähden alla kuin Suomessa asutaan.

Montrealilaisen ohjaajan Matthew Andersonin toinen dokumentti.

Kuvattu myös Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla kesällä 2013.

Ensi-ilta syyskuussa Vancouverissa. Syksyn aikana dokumentti kiertää Torontossa, Thunder Bayssa, Sudburyssa ja Montrealissa. Suomen levityksestä neuvotellaan vuoden 2015 alkuun.

Ohjaaja Matthew Anderson työskentelee myös professorina Montrealissa Concordia yliopistolla teologian laitoksella. Hän kiinnostui suomalaisesta kulttuurista toimiessaan pastoriina suomalaisella seurakunnalla Montrealissa.

tona palata siihen Suomeen, joka on paljon heidän mieleensä.

Nuoremmilla se mahdollisuus vielä kuitenkin on. Kuoronjohtaja **Terhi Miikki-Broersma** on yksi nuoremman polven ulkosuomalaisista dokumentilla.

Tunnen olevani aina suomalainen, enkä usko, että se tunte helposti muuttuu. En tiedä, mitä elämä tuo tullessaan: ehkä jokin päivä vielä asun Suomessa. Tällä hetkellä elämäni tehtäväni on tuoda iloa tämän mantereen suomalaisille haitarille sekä suomalaisen musiikin välityksellä.

Suomalainen musiikki on tietyksi hyvin koskettavaa meil kaikille suomalaisille, varsinkin

kun asumme kauempana. Tulkinnassa me laitamme kaikki tunteemme lauluhiimme.

Kanadassa on Andersonin mukaan vaikeaa sanoa siirtolaisuudesta mitään negatiivista, sillä kaikilla on jonkinlainen yhteys ilmiöön. Euroopassa tilanne on hänen mukaansa selvästi toisenlainen.

Maahanmuutto saatetaan hyväksyä, mutta siihen ei ole totuttu. Jatkossa identiteettiin ja taustaan liittyvät kysymykset nousevat entistä tärkeämmiksi. Ihmiset kokevat koko ajan vahvempaa tarvetta määrittellä identiteettiään globalisoituvassa maailmassa.

Isoisoäidin runoaarre löytyi sängyn alta

Lapsenlapsenlapsi sävelsi runot lauluiksi

LAURA KROHN

VAASA Sundomilaisen eläkeläisen ja musiikin harrastajan Erik Leinosen sukulinainen löysi muutama vuosi sitten Pietarsaaresta vanhasta kotitalosta sängyn alta laatikon, joka oli täynnä runokirjoja.

Ne oli kirjoittanut Leinosen isoisäiti **Olivia Kronqvist**, omaa sukua **Höglund**. Hän eli Pietarsaaresta vuosina 1860-1930. Runokirja *Poetiska försök* (Runollisia kokeiluita) on julkaistu vuonna 1885 Kronqvistin ollessa 25-vuotias. Hän julkaisi kirjan nimimerkillä Viva.

Monelle **suvun** jäsenelle oli yllätys, että esiäiti oli ollut runoi-

lija. Runokirjoja jaettiinkin sukukokouksessa.

Kun luin runoja, huomasin heti, että nämähän ovat musiikkia, ilmelsivät laulun sanat. Ehkä Olivia oli itsekin laulanut niitä, Leinosen mietti.

Leinosen päässä alkoi syntyä melodiota.

Se oli helppoa, kitaralla keuhkeihin, ja naps-melodiat syntyivät, Sundom spelmän ja Visans vännen -kokoonpanoissa musiisoiva Leinonen kertoo.

Hän päätti tehdä levyä niistä, ja se on juuri saatu valmiiksi. Levy *Olivia* on saanut nimensä isoisäidin mukaan.

Runot kertovat entisajan ras-

Runot kertovat entisajan raskaasta elämästä, köyhyydestä, nälästä ja kuolemasta.

kaasta elämästä, köyhyydestä, nälästä ja kuolemasta. Kappaleetkin ovat ensimmäiseen surumielisiä, mutta myös muutama iloisempi mahtuu levyllä.

Runoissa näkyy Olivian oma tausta. Hän oli perheen kuudes lapsi, mutta ensimmäinen, joka jäi henkiin.

Olivia Kronqvist oli tuohon aikaan poikkeuksellinen nainen. Hän perusti vain 16-vuoti-

aana Pietarsaaren koulun, jossa opetti 16 vuotta kunnens avioitui ja perusti perheen.

Kronqvist kirjoitti myös moniin lehtiin artikkeleita, kertomuksia ja runoja sekä toimi kirjenvaihtajana.

Apuna melodioiden nuottamisessa oli **Marja Kohtala-Hänninen**. Hän myös soitti kappaleet ja soittaa levyllä viulua.

Fysiikan ja kemian opettajana työskentelevällä Kohtala-Hännisellä on myös vahva musiikkitausta. Hän on opettanut seurakunnan musiikkikoulussa ja toiminut kanttorin sijaisena. Levyllä soittavat myös Pia Sjö-

blom huilua, Susanna Östman viulua ja Börje Särs bassoa.

Mukana on myös taustalaulajia: Jenny Mendelin, Maria Aldén ja Annika Storbäck. Leinonen itse soittaa kitaraa ja laulaa.

Levy äänitettiin Charles Hemdahlin studiossa Sundomissa.

Muutenkin levy on tehty pitkälti sundomilaisten ja lähiseutulaisten voimin, naapuruksina asuvat Leinonen ja Kohtala-Hänninen sanovat.

Marja Kohtala-Hänninen sovitti ja Erik Leinonen sävelsi musiikin vanhoihin 1880-luvun runoihin. KUVA: JAAKKO ELENIUS

